

**VZDELÁVACÍ ŠTANDARD
PRE 2. STUPEŇ ZÁKLADNEJ ŠKOLY
S VYUČOVACÍM JAZYKOM MAĎARSKÝM**

MAĎARSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

1. FUNKCIA UČEBNÉHO PREDMETU

Vyučovací predmet **maďarský jazyk a literatúra** má v podsystéme národnostného školského vzdelávania Slovenskej republiky centrálnu postavu.

Vyučovací predmet maďarský jazyk a literatúra ako aj maďarský jazyk ako vyučovací jazyk v školách s vyučovacím jazykom maďarským (ďalej školy s VJM) sa dá charakterizovať v prvom rade všeobecnými vlastnosťami. Všetky tie vlastnosti sú charakteristické na tento vyučovací predmet, ktoré paralelne charakterizujú vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúru ako aj vyučovací jazyk slovenský v školách s vyučovacím jazykom slovenským. Charakteristika týchto všeobecných vlastností sa nachádza v úvodnej časti kapitoly obsahovej prestavby predmetu slovenský jazyk a literatúra. Z toho dôvodu sa na tomto mieste nezaobráame ich hlbšou analýzou. Domnievame sa, že stačí konštatovanie tejto záležitosti. Zároveň tiež konštatujeme, že vyučovací predmet maďarský jazyk a literatúra v porovnaní s vyučovacím predmetom SJL charakterizujú aj isté špeciálne črty. Tie vyplývajú na jednej strane zo situácie maďarčiny, na druhej strane z jej funkcií na Slovensku. Maďarský jazyk na Slovensku je jazykom početne významnej národnostnej menšiny (520 528 ľudí, 9,6% obyvateľstva). Obce obývané Maďarmi vytvárajú miestami užšie, inde sa rozširujúce, väčšinou súvislé jazykové pásmo, ktoré sa tiahne od Bratislavy až po slovensko-ukrajinské hranice. Maďarčina je na Slovensku menšinovým jazykom. Pre príslušníkov maďarskej národnosti je hlavným komunikačným prostriedkom zároveň významným symbolom národnej identity ako aj kultúry.

2. CIELE UČEBNÉHO PREDMETU

Hlavné ciele učebného predmetu vyplývajú z nasledovných skutočností:

1. Kognitívna funkcia maďarského jazyka ako materinského a zároveň vyučovacieho jazyka v školách s VJM

Materinský jazyk je zároveň aj vyučovacím jazykom na ZŠ a SŠ s VJM, z čoho vyplýva, že bezprostredne ovplyvňuje osvojenie si učiva všetkých vyučovacích predmetov.

2. Rozvíjanie jazykových kompetencií v iných jazykoch: v druhom – štátnom jazyku a cudzích jazykoch

Maďarský jazyk a literatúra ako učebný predmet umožňuje na vyššej úrovni rozvíjať jazykové kompetencie tak v štátnom jazyku ako aj v cudzích jazykoch. Na základe uvedenej funkcie materinského jazyka zastávame názor, že sa má uplatniť princíp rovnakého postavenia materinských jazykov, čiže pomerne vysoká hodinová dotácia vyučovacích predmetov z materinského jazyka. Aj preto je potrebné zosúladiť týždennú hodinovú dotáciu materinských jazykov v učebných plánoch na školách s vyučovacím jazykom slovenským i na školách s vyučovacím jazykom maďarským. Na základe uvedených argumentov je potrebné stanoviť týždennú hodinovú dotáciu maďarského jazyka a literatúry na všetkých stupňoch ZŠ

a SŠ s VJM v rozsahu hodinovej dotácie slovenského jazyka a literatúry na školách s vyučovacím jazykom slovenským.

3. Jazyková situácia

Je známy fakt, že materinský jazyk detí vstupujúcich do školy s VJM je podoba maďarčiny v menšinovom prostredí. Z lingvistických výskumov ako aj z praxe je jasné, že ju charakterizuje na jednej strane vyššia miera zastúpenia nárečových prvkov, na druhej strane zase výskyt prvkov štátneho jazyka. Túto okolnosť konštatujeme ako samozrejmosť, ktorá vyplýva z prirodzeného styku týchto jazykov a ich usporiadania v Slovenskej republike (ide o vzájomný vzťah štátneho a menšinového jazyka). Okrem nadobudnutia jazykových kompetencií v oboch jazykoch na rôznych úrovniach prirodzeným následkom dvojjazyčného prostredia je však aj istá jazyková neistota používateľov jazyka aj v materinskom jazyku. Deti v školách s VJM sa stretávajú so štandardnou podobou maďarčiny, ktorá im z hľadiska aktívneho používania nie je úplne prirodzená. Postupné eliminovanie jazykovej neistoty je nutné ošetriť patričnou, špeciálnou jazykovou výchovou. Nedostatočne zabezpečená jazyková výchova sa totiž odrazí na celkovej úspešnosti žiakov, resp. môže ich znevýhodniť hlavne v začiatkovej fáze povinnej školskej dochádzky.

Cieľom vzdelávania v oblasti maďarského jazyka a literatúry je dosiahnuť takú úroveň rečových zručností v maďarskom jazyku, aby žiaci zvládli každú komunikatívnu situáciu či už hovorovú alebo odbornú v rozsahu odbornosti všetkých vzdelávacích oblastí a primerane a vhodne z hľadiska jazykového štýlu, s príslušnou gramatickou a pravopisnou normou v ústnom i písomnom prejave.

Cieľom vzdelávania je rozvíjať kľúčové kompetencie tak, aby žiaci:

- pochopili vzdelávanie v príslušnom jazyku ako svojbytný historický jav, v ktorom sa odráža historický a kultúrny vývoj národa a zároveň ako významný zjednocujúci činiteľ národného spoločenstva a ako dôležitý prostriedok celoživotného vzdelávania,
- nadobudli a rozvíjali pozitívny vzťah k materinskému jazyku a pochopili jeho potenciálne zdroje pre svoje osobné a kultúrne bohatstvo,
- vnímali a postupne osvojovali si jazyk ako bohatý mnohotvárný prostriedok k získavaniu a odovzdávaniu informácií, k vyjadrovaniu vlastných postojov a názorov,
- rozvíjali komunikatívne schopnosti a návyky, aby získali kvalitnú jazykovú kompetenciu, t. j. schopnosť primerane reagovať v rozličných jazykových situáciách,
- zvládli základné pravidlá medziľudskej komunikácie daného kultúrneho prostredia a nadobudli pozitívny vzťah k jazyku v rámci interkultúrnej komunikácie,
- samostatne získali informácie z rozličných zdrojov a zvládli práce s jazykovými a literárnymi textami,
- nadobudli sebavedomie pri vystupovaní na verejnosti a kultivovaný prejav ako prostriedok presadenia samého seba,
- nadobudli etické cítenie založené na empatii a asertivite, naučili sa prosociálne správať, aby si dokázali uvedomiť podstatu a význam ľudských hodnôt,
- nadobudli vzťah a dokázali individuálne prežiť slovesné umelecké dielo, mali vlastné čitateľské zážitky, rozvíjali svoj pozitívny vzťah k literatúre a k ďalším druhom umenia vychádzajúcich z umeleckých textov a rozvíjali svoje emocionálne a estetické cítenie a vnímanie.

Na 2. stupni základných škôl sa výchovno-vzdelávací proces maďarského jazyka a literatúry člení na tri oblasti.

3. OBSAH VZDELÁVANIA

ŠTRUKTÚRA VZDELÁVACEJ OBLASTI

I. JAZYKOVÁ KOMUNIKÁCIA

Zvuková stránka jazyka a pravopis
Lexikológia
Morfológia
Syntax

II. KOMUNIKÁCIA A SLOH

Komunikácia ako zdroj informácií
Ústny a písomný prejav
Rozprávanie príbehov a zážitkov
Vlastné tvorivé písanie
Subjektívna a objektívna komunikácia

III. LITERATÚRA

Všeobecne o literatúre
Základné literárne druhy
Základné literárne žánre
Kompozícia literárneho diela
Štylistika literárneho textu
Metrika
Informácie o autoroch literárnych diel

4. VZDELÁVACIE ŠTANDARDY Z MAĎARSKÉHO JAZYKA A LITERATÚRY

OBSAHOVÝ ŠTANDARD

5. ročník

Jazyková komunikácia

Gramatika, štylistika, pravopis

1. Hláskový systém maďarského jazyka
Samohlásky a spoluhlásky – účasť rečových orgánov na ich tvorení. Rozdelenie samohlások – vysoké a nízke, krátke a dlhé. Zákonitosti výskytu samohlások v slove. Sústava spoluhlások. Krátke a dlhé, znelé a neznelé spoluhlásky. Vzájomný vplyv spoluhlások v reči i v písme. Typy spodobovania. Dvojaké písanie hlásky -j.
2. Náuka o slove – morfológia a lexikológia

Vzťah významu a tvaru slov. Jedno- a viacvýznamové slová, homonymá, antonymá. Rovnoznačné slová (synonymá) a ich funkcia. Zvukomalebne slová. Ustálené spojenia: príslovia, porekadlá, prirovnania

3. Kultúra reči. Situačné cvičenia. Obohacovanie individuálnej slovnej zásoby
4. Pravopis. Uplatnenie zásad maďarského pravopisu (výslovnostný a etymologický princíp, princíp tradície) a zjednodušenia. Rozdeľovanie slov. Interpunkčné znamienka.
5. Slohový výcvik. Pozorovanie makroštruktúry prejavu (úvod, jadro, záver).

Literatúra

1. Vznik písma a knihy; začiatky písomníctva
2. Svet rozprávok
Tvorby ľudovej slovesnosti v maďarskej a svetovej literatúre. Kompozícia rozprávok; čarovné čísla v rozprávkach; funkcia skutočných a rozprávkových prvkov. Ľudová a umelá rozprávka
3. Z najkrajších rozprávok svetovej literatúry
4. Maďarské ľudové rozprávky
5. Umelé rozprávky maďarskej a svetovej literatúry (napr. Móra Ferenc: A didergő király; Benedek Elek: Világszép nádszálkisasszony, Andersen: A császár új ruhája; A rút kiskacsa; Božena Němcová: A tizenkét hónap). Rozlíšenie reálneho a fantastického sveta v rozprávkach. Bezčasovosť rozprávky
Petőfi Sándor: János vitéz. Fazekas Mihály: Lúdas Matyi. Dej a kompozícia diela. Rozprávkové motívy. Gradácia deja v rozprávke
6. Rozprávkový román. Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg. Frank Baum: Óz, a nagy varázsló
7. Svet povestí
8. Žánrové kritériá povestí a vznik povestí. Skutočné (historické) a rozprávkové prvky v povestiach. Slovenské a české povesti
9. Kompozičné odlišnosti rozprávky a poviedky. Pozorovanie jazyka literárnych diel (metafora, personifikácia)

Kľúčové pojmy

Zvuková rovina jazyka a pravopis:
abeceda hlásky, slabiky, slová delenie hlások: samohlásky, spoluhlásky samohlásky (krátke, dlhé, vysoké, nízke) spoluhlásky (krátke, dlhé, znelé, neznelé) zákonitosti samohlások a spoluhlások pravopis spoluhlások „j“ a „ly“ bodka, otáznik, výkričník, čiarka, zátvorka, dvojbodka rozdeľovanie slov rozdeľovanie predponových a zložených slov priama reč, uvádzacia veta výslovnosť

Významová/lexikálna rovina
jednovýznamové a viacvýznamové slová synonymá antonymá homonymá zvukomalebné slová slovníky: pravopisný, synonymický, frazeologický ustálené slovné spojenia príslovie, porekadlo, prirovnanie

Tvarová/morfologická rovina
tvorenie slov skladaním

KOMUNIKÁCIA A SLOH

Sloh, ústny a písomný prejav, komunikácia
pozdrav oslovenie predstavenie sa ospravedlnenie – ústne ospravedlnenie s vysvetlením vyjadriť súhlas/nesúhlas blahoželenie – ústne/písomne adresa, pohľadnica, súkromný list – písomne tvorba otázok (žiadosť o informáciu) rozhovor začiatok a koniec telefonického rozhovoru osnova, nápis, nadpis, odsek jednoduché rozprávanie –ústne/písomne: úvod, jadro, záver; časová postupnosť v rozprávaní rozprávanie s prvkami opisu – ústne/písomne opis – ústne/písomne: predmetu, obrázku/ilustrácie, osoby, pracovného postupu umelecký, vecný text názor, diskusia, argument krátke správy: SMS, e-mail oznam, správa, pozvánka, plagát, vizitka kľúčové slová, obsah, konspekt, poznámky reprodukcia ústna cielený rozhovor (interview) inzerát, reklama

LITERATÚRA

Všeobecné pojmy
ilustrácia autor/spisovateľ, básnik, čitateľ/divák kniha, časopis, rozhlas, televízia, film, noviny knižnica text poézia, próza

literatúra pre deti a mládež, odborná(náučná literatúra), umelecká literatúra, dobrodružná literatúra, populárno-vedecká literatúra divadelná hra hlavná myšlienka

Literárne žánre a druhy

bájka, báseň rozprávka: ľudová, autorská povesť: ľudová, autorská mýtus, komiks
--

Štylizácia textu

dialóg a monológ prirovnanie personifikácia/zosobnenie metafora
--

Štruktúra diela

dej literárna postava (hlavná a vedľajšia) nadpis odsek kapitola verš strofa
--

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

I. JAZYKOVÁ KOMUNIKÁCIA

ZVUKOVÁ, VÝZNAMOVÁ, TVAROVÁ ROVINA JAZYKA
A PRAVOPIS

Zručnosti

Správne vymenovať maďarskú abecedu a pomocou nej vyhľadávať slová vo výkladových a frazeologických slovníkoch Správne rozlíšiť, vyslovovať a písať krátke a dlhé samohlásky a spoluhlásky Správne rozlíšiť a písať hlásky -j a -ly – dvojaké označenie uplatnenie princípov maďarského pravopisu Poznať spisovné a nespisovné slová, vedieť ich rozlíšiť v texte Poznať slová s citovým zafarbením a bez citového zafarbenia, vedieť ich navzájom zamieňať Vedieť určiť slovotvorný základ a prípony Vedieť určiť slová skladaním Vedieť sa orientovať v pravopisnom, výkladovom, synonymickom a frazeologickom slovníku, dokázať v ňom vyhľadať slová a slovné spojenia. Disponovať vhodným výberom slovnej zásoby pre 5. ročník ZŠ.
--

Vedieť samostatne opraviť svoju prácu
Správne používať pravidlá maďarského pravopisu primerané pre 5. ročník ZŠ
Vedieť sa orientovať v pravopisnom slovníku
Prekonávať prekážky v porozumení textu. Čítať text s porozumením

Postoje

Mať pozitívny vzťah k materinskému jazyku
Dbáť na estetickú kvalitu písomnej práce
Mať pozitívny vzťah k písomníctvu a písomnostiam (knihy, časopisy)

II. KOMUNIKÁCIA A SLOH

Zručnosti

Vyjadrovať sa zrozumiteľne
Rešpektovať základné komunikačné pravidlá
Vedieť sa zapojiť do rozhovoru
Porozumieť jednoduchým informáciám a podať ich ďalej
Vedieť reagovať na otázky, inzeráty, ponuky atď.
Vedieť poskytnúť informácie o sebe, o svojich každodenných aktivitách
Vedieť viesť telefónne rozhovory
Porozprávať o svojich zážitkoch, túžbach, prianiach
Vyjadriť svoje pocity a zážitky
Opísať veci, predmety, činnosti
Rozprávanie, napísanie príbehu podľa názvu, obrázkov
Tvoriť nadpis k príbehom, k textom a obrázkom
Zostaviť osnovu
Vyžiadať a podávať informácie (simulovanie situácií – pozdrav, oslovenie, predstavenie sa, rozlúčenie, ospravedlnenie)
Napísať blahoželanie k meninám, narodeninám sviatkom
Napísať pohľadnicu, krátky súkromný list
Napísať krátky odkaz
Napísať krátke správy – SMS, e-mail
Napísať krátke oznamy, správy, poznámky
Napísať krátke rozprávanie s opisom

Postoje

Mať odvahu sa vyjadriť
Snažiť sa prispôbiť svoje vyjadrovanie sa (verbálne, neverbálne).
Smelšie poskytovať spätnú väzbu.
Snažiť sa aktívnejšie počúvať.
Sebavedome komunikovať, mať radosť z komunikácie.

III. ČÍTANIE A LITERATÚRA

Čítanie

Zručnosti

Čítať s porozumením rôzne druhy primerane obťažných textov
Zreprodukovať čitateľský zážitok

Výrazne (esteticky) čítať umelecké texty
 Čítať s prirodzenou intonáciou, so správnym slovným a vetným prízvukom, vety členiť podľa zmyslu
 Pri čítaní využívať rôzne druhy stratégií (informatívne čítanie, študijné čítanie, zážitkové čítanie atď.).
 Vyjadriť v ústnych a písomných prejavoch svoje zážitky z prečítaného textu a z bežných životných situácií
 V texte vyhľadať kľúčové slová
 Odlišovať v texte podstatné a okrajové informácie
 Zostaviť osnovu z prečítaného textu.

Literárna výchova

Zručnosti

Rozprávať o prečítanom texte
 Zreprodukovať, dramatizovať rozprávky, poviedky alebo povesti
 Zreprodukovať dej so zachovaním časovej a príčinnej postupnosti a s obmenami
 Výrazne predniesť báseň a úryvok z prózy
 Aktívne a tvorivo sa zúčastňovať na dramatizácii
 Orientovať sa v deji rozprávok a povestí
 Dokončiť začatý príbeh rozprávaním, dramatizáciou, prípadne i ilustráciou
 Hodnotiť postavy literárneho diela a určiť ich vzájomný vzťah
 Hodnotiť ilustrácie v literárnych textoch
 Porovnávať literárne texty
 Určiť hlavnú myšlienku prečítaného diela
 Vnímať a vyjadriť rytmus básní
 Tvoriť jednoduché rýmy
 Orientovať sa v knižnici.

Postoje

Smelo sa zapájať do rozhovorov, klásť otázky
 Obhajovať, argumentovať vlastný názor
 Dokázať kriticky sa prejaviť
 Mať pozitívny vzťah k literatúre, k čítaniu
 Vybudovať si vlastný hodnotový systém, etické a estetické cítěnie

OBSAHOVÝ ŠTANDARD

6. ročník

Jazyková komunikácia

Zvuková, tvarová rovina jazyka, pravopis

Slovné druhy

a) Základné slovné druhy

slovesá, podstatné mená, prídavné mená, číslovky, príslovky

zámená

neurčitok, prídastie, prechodník

b) Slovné druhy, ktoré vyjadrujú gramatický vzťah

- postpozície, členy: určitý a neurčitý, spojky
- c) Slová-vety
citoslovčia
častice

1. Slovesá

Druhy sloves – činnostné, stavové, zvrtné, predmetové, bezpredmetové.
Sústava slovesných časov a spôsobov – prítomný, minulý, budúci čas; oznamovací, podmieňovací, rozkazovací spôsob.
Časovanie sloves – všeobecné (podmetové), určité (predmetové).
Pomocné slovesá, slovesné predpony.

2. Podstatné mená

Všeobecné mená a vlastné mená – osobné mená, zvieracie mená, zemepisné názvy, názvy planét, názvy inštitúcií, názvy kníh a periodík, názvy značiek.
Systém gramatických prípon – prípona množného čísla a predmetu. Vyjadrenie privlastňovania.

3. Prídavné mená

Systém gramatických prípon – stupňovanie, odvodenie príponou *-i*.
Stupňovanie prídavných mien s koncovkami *-só, -sô* a zložených prídavných mien s koncovkami *-ú, -ű*.

4. Číslovky

Rozdelenie a funkcia čísloviek, základné, radové číslovky, zlomky.
Určité, neurčité číslovky.

5. Príslovky

Funkcia prísloviek. Príslovky miesta, času, spôsobu.

6. Zámená

Rozdelenie a funkcia zámen. Osobné, privlastňovacie, zvrtné, ukazovacie, opytovacie, vzťahné, neurčité, vymedzovacie zámeno.

7. Neurčitok, prídavné, prechodník

8. Pravopis

Správne tvary sloves zo zakončením na *-s, -sz, -z, -dz, -t*.
Písanie vlastných mien – malé a veľké začiatkové písmená.
Písanie odvodených prídavných mien.
Rádové číslovky, dátum.

9. Slohový výcvik. Práca s textami a témami z každodenného života.

Komunikácia a sloh

1. Rozprávanie s charakteristikou

2. Práca s textami rôzneho druhu (populárno-náučné, úradné, hovorené) a s rôznymi témami napr. rastlinný a živočíšny svet, zvieratá, svet techniky, kultúra národov, známe osobnosti, sviatky, voľný čas. Čítanie s porozumením.

Literatúra

1. Balady – umelé a ľudové. Kompozícia balady.
Ľudové balady – Kádár Kata, Kőműves Kelemen
Umelé balady – Arany János: *V. László*, Gyulai Pál: *Pókainé*
2. Arany János: *Toldi*
Dej a kompozícia diela. Porovnanie charakteru Miklósa a Györgya, triedenie postáv v diele. Jazyk diela, básnické jazykové prostriedky – metafora, metonymia, personifikácia. Žánrová svojráznosť epickej básne. Kompozícia diela: úvod, zápleтка, vrchol, obrat, rozuzlenie. Rým, rytmus.

Literárne čítanie

1. Problém komičnosti, pravdy a lži
anekdoty, M. Twain: *Tom Sawyer* alebo Mark Twain: *Huckleberry Finn kalandjai*, Szabó Magda: *Abigél*, Gyurkovics Tibor: *Nem akarok felnőni*, Milne: *Micimackó*, Fehér Klára: *Bezzeg az én időmben* alebo *Mi szemüvegesek*.
2. Objavenie sa prírody v literatúre
Rudyard Kipling: *A dzsungel könyve*, Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*, Fekete István: *Tüskevár* atď.
3. Vlast' (domovina) a sloboda v literatúre
Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*, N. Tóth Anikó: *Tamarindusz* alebo *Tükörcsönyv* (výber z poviedok)

Literárnoteoretické poznatky

1. Vzťah ľudovej slovesnosti a umelej literatúry
2. Vlastnosti literárneho hrdinu
3. Charakteristika; autorove postupy: opis zovňajška, opis prostredia, reč postavy
4. Kompozícia diela (úvod, zápleтка, vrchol, obrat, rozuzlenie)
5. Pojem balady a epickej básne
6. Metafora, personifikácia, metonymia, básnický prívlastok, básnická otázka, antitéza, stupňovanie, myšlienkový rytmus
7. Rytmus a rým, prízvukná prozódia

Kľúčové pojmy

JAZYKOVÁ KOMUNIKÁCIA

Zvuková rovina jazyka a pravopis
pravopis slovies v minulom čase

slovesá zakončené na -s, -sz, -z, -dz
slovesá zakončené na -t
kratší a dlhší tvar rozkazovacieho spôsobu
archaizmy v priezviskách
malé a veľké začiatkové písmená v zemepisných názvoch
stupňovanie prídavných mien
odvodené prídavné mená s príponou -i
spodobovanie spoluhlások
základné, radové číslovky
dátum
pravopis slovesných predložiek

Tvarová rovina

sloveso
slovesá z hľadiska podmetu, predmetu a priebehu činnosti
slovesný čas – prítomný, minulý, budúci
slovesný spôsob – oznamovací, rozkazovací, podmieňovací
ikové slovesá
podstatné mená
všeobecné mená
vlastné mená - osobné mená a priezviská, zvieracie mená, zemepisné názvy,
názvy inštitúcií, názvy planét, názvy kníh a periodík, názvy značiek
prídavné mená
funkcia prídavných mien
stupňovanie prídavných mien
odvodenie príponou -i
čísllovky – určité, neurčité, základné, radové, zlomky
príslovky
príslovka miesta, času, spôsobu
zámená
zámená – osobné, privlastňovacie, zvrätne, ukazovacie, opytovacie, vzťahné, neurčité
neurčitok
príčastie
prechodník
pomocné sloveso
slovesné predpony

KOMUNIKÁCIA A SLOH

Sloh

prosba – želanie
poďakovanie
privítanie – rozlúčenie
tvorba otázok
diskusia – argument
opis – statický, dynamický, umelecký
charakteristika osoby
cielený rozhovor – interview (ústne a písomne)
ústna reprodukcia

LITERATÚRA

Všeobecné pojmy

text
hlavná myšlienka
humor, irónia
ex libris

Literárne žánre a druhy

ľudová slovesnosť
umelá, umelecká literatúra
poézia, próza
balada – ľudová, autorská
epická báseň
román

Štylizácia textu

básnická otázka
prirovnanie
personifikácia
metafora
metonymia
epiteton

Štruktúra diela

dej
literárna postava
kompozícia – vonkajšia, vnútorná
vnútorná kompozícia – expozícia, zápleтка, vrchol, obrat, rozuzlenie

Metrika

refrén
rým – združený, striedavý, obkročný
rytmus

Výkonový štandard

I. JAZYKOVÁ KOMUNIKÁCIA

ZVUKOVÁ, TVAROVÁ ROVINA JAZYKA, PRAVOPIS

Vedieť rozdeliť slovesá z hľadiska podmetu, predmetu a priebehu činnosti.
Správne používať všeobecné (podmetové) a určité (predmetové) časovanie.
Vedieť správne tvoriť tvary slovies v podmienovacom spôsobe (1. osoba jednotného čísla a 3. osoba množného čísla).
Správne tvoriť sloveso v rozkazovacom spôsobe.

Vedieť správne napísať slovesné tvary so zakončením na -s, -sz, -z, -dz, -t.
 Vedieť rozlišovať ikové slovesá.
 Správne používať malé a veľké začiatkové písmená pri písaní – mien, zemepisných názvov, názvov inštitúcií, periodík a kníh.
 Ovládať stupňovanie prídavných mien.
 Poznať výnimky pri stupňovaní.
 Vedieť pravopis stupňovaných prídavných mien.
 Správne napísať odvodené prídavné mená odvodené z vlastných mien príponou -i.
 Vedieť rozlišovať druhy zámen.
 Vedieť pravopis základných, radových čísloviek a zlomkov.
 Vedieť správne napísať rôzne formy označenia dátumu.
 Vedieť stupňovať neurčité číslovky.
 Formálne rozoznať v texte neurčitok, prídavné a prechodník.
 Vedieť správne používať pomocné sloveso pri budúcom a minulom čase v podmienovacom spôsobe.
 Vedieť správne napísať slovesné tvary so slovesnou predponou.

II. KOMUNIKÁCIA A SLOH

Vyjadrovať sa zrozumiteľne.
 Rešpektovať základné komunikačné pravidlá.
 Vedieť sformulovať prosbu a poďakovanie.
 Používať vhodnú formu privítania a rozlúčenia.
 Vyžiadať informácie – tvoriť správne otázky.
 Vyjadriť svoj názor, vedieť sa argumentovať v diskusii.
 Vedieť opísať veci, predmety, činnosť.
 Vedieť napísať charakteristiku osoby.
 Interview – tvoriť ústne a písomne.
 Plynule a zrozumiteľne reprodukovat obsah prečítaného textu.

III. ČÍTANIE A LITERATÚRA

Čítať plynule s porozumením rôzne druhy textov.
 Reprodukovat čitateľský zážitok vlastnými slovami.
 Vytvoriť si vlastný názor k postavám a situáciám.
 Orientovať sa v deji literárnych a vecných textov.
 Zostaviť stručnú dejovú osnovu.
 Charakterizovať literárne postavy.
 Po prečítaní textu vedieť určiť žáner textu na základe literárnoteoretických poznatkov.
 Pri práci s textom správne používať vedomosti z metriky (refrén, rým, rytmus).
 Vedieť vymenovať charakteristické črty balady, epickej básne.
 Vedieť nájsť v prečítanom diele prirovnanie, metaforu, personifikáciu, metonymiu, básnickú otázku a básnický prívlastok.
 Poznať a vysvetliť pojmy v praktických činnostiach s textom – ľudová slovesnosť, umelá, umelecká literatúra, poézia, próza, román, text, hlavná myšlienka, humor, irónia, ex libris.